

671-672 OPUSCULUM QUADRAGESIMUM.

DE FRENANDA IRA ET SIMULTATIBUS EXSTIRPANDIS.

ARGUMENTUM. — Gratulatur V. episcopo, quod a gravi quodam morbo Dei gratia convalesceret. Hinc sumpta occasione eundem hortatur, ut iracundiam cohibeat; odii et simultatum semina, si quæ sunt in animo suo, penitus evellat; et denique ut, juxta evangelicæ legis præceptum, inimicis suis omnes injurias et offensas condonet.

Domno V. reverentissimo episcopo PETRUS peccator monachus salutem in Domino.

CAPUT PRIMUM.

Infirmities a Deo cur mittantur.

Vere divinæ dispositionis ordo laudabilis, quia dum secat, curat; dum percutit, erudit; medetur, dum vulnus infligit. Ad hoc enim te, venerande Pater, divina severitas corporalis molestiæ verberibus cinxit, ut tanquam docilem puerum a levitate compesceret, idcirco te malleo disciplinæ percussit, ut vas utile in domo Domini a scabrescentis scorix vel superductæ rubiginis squalore purgaret. Hinc est quod de incorrigibilibus et indisciplinatis per prophetam dicitur: « Percussisti eos, et non doluerunt; attrivisti, et noluerunt accipere disciplinam (Jerem. v). » Et iterum: « Frustra conflavit conflator; malitiæ eorum non sunt consumptæ (Jerem. vi). » De quibus et alibi per prophetam divina vox ait: « Omnis domus Israel mihi versa est in scoriæm (Ezech. xii). » Tunc enim domus Israel in scoriæm vertitur, cum divina peccator animadversione percussus, vel in desperationis voraginem labitur, vel contra juste sævientis imperium per impatientiam effertur. At contra, quasi manente metallo, scoria sub divinis percussionibus avolat, cum quilibet pœnitens superno verberere vapulans, et inhorrescentium a se vitiorum rubiginem projicit, et resplendentium candore virtutum ac resplendentis vitæ nitore clarescit. Quod utique per respectum divinæ gratiæ in te perspicue videmus impletum, cum et inimicos omnes in gratiam recepisti, et sic ab interiori prius valetudine convalescens, etiam corpore factus incolumis, Ecclesiæ gaudium reddidisti: Unde cum David non ingrata Deo debes voce cantare: « Castigans castigavit me Dominus, et morti non tradidit me (Psal. cxvii). » Et cum Jona: « Cum angustiaretur in me anima mea, Domini recordatus sum, ut veniat ad te oratio mea ad templum sanctum tuum (Jon. ii). » Dehinc gratiarum actiones cum eodem propheta hoc potissimum debes sine concludere: « Ego autem in voce laudis immolabo tibi; quæcunque vovi reddam pro salute mea Domino (Ibid.). » Nos etiã, qui te velut amissum recipere, Deo largiente, meruimus, offeramus ei sacrificium nostrorum vitulos laborum; et cum filia Raguel Sara dicamus: « Benedictum est nomen tuum, Deus Patrum nostrorum, qui cum iratus fueris, misericordiam facis, et

A in tempore tribulationis peccata dimittis his qui invocant te (Tob. iii). » Sequestri plane functus officio frequenter institeram, ut cum inimicis tuis rediviva pace componeres, ut osoribus tuis te injuste lædentibus sacerdotaliter indulgeres; sed animi tui motus, quos homo blandiens lenire non potuit, austeritas divina perdomuit; et, ut ita loquar, iram tuam irascendo placavit. Sævire scilicet in te voluit, ut sævitiam tolleret: spiritum ultionis effudit, ut mansuetudinis in te spiritum reformaret.

CAPUT II.

Quod per iram sapientia deperdatur.

Quanto plane studio vitium iracundiæ sit vitandum, nunc prudentiæ tuæ liquido valet probare judicium. Nam qui tunc tibi videbantur amari, B tuæque familiaritatis accessu prorsus indigni, dulcissima nunc eorum affabilitate perfrueris, teque in eos secure projiciens, quodammodo jucundis amicitia constrictus amplexibus delectaris. Tunc enim merito dicebas: « Turbatus est præ ira oculus meus (Psal. vi); » nunc autem alacri potes voce cantare: « Justitiæ Domini rectæ, lætificantes corda, præceptum 673 Domini lucidum, illuminans oculos (Psal. xviii). » Præceptum quippe Domini charitas est. « Hoc est, inquit, præceptum meum, ut diligatis invicem (Joan. xiii). » Hoc sane præceptum oculos cordis illuminat, sicut è contrario livor et odium cæcat. « Quisquis » enim, sicut ait Joannes, « odit fratrem suum, in tenebris est, et in tenebris ambulat, et nescit quo eat, quia tenebræ excæcaverunt oculos ejus (Joan. ii). » Quo contra, Dominus ait: « Ego lux in hunc mundum veni; et omnis qui credidit in me, in tenebris non manet (Joan. xi). » Enimvero si omnis qui credit in Christum non manet in tenebris, et omnis qui odit fratrem suum, juxta Joannis vocem, in tenebris est; ille profecto non credere in Christum manifeste convincitur, qui feralis odii tenebris excæcatur.

Ex hujus igitur apostolicæ et evangelicæ sententiæ ratione colligitur quia quisquis odii cæcitate percussus, inter Christi fideles superfluo numeratur; et quicumque est odiosus, necessario sequitur, ut sit etiam infidelis et in Deum non habeat fidem, qui circa proximum divinitus institutam amiserit charitatem. Illa siquidem solummodo vera fides dicitur, quæ per dilectionem operatur (Gal. v). Excludatur igitur ab electorum mentibus iracundia, quæ odium

generat, quæ nimirum cordis oculos, quos per semetipsam turbat, per virulentam sobolem deterius cæcat; et iracundus quisque se veraciter perimit, dum læsionem proximi vel, quod atrocius est, mortem sitit. Unde scriptum est: « Virum stultum interficit iracundia, et parvulum occidit invidia (*Job v*). » Porro cum scriptum sit: « Tu autem, Domine, cum tranquillitate judicas (*Sap. II*); » quoties turbulentos animi motus sub mansuetudinis vigore restringimus, ad conditoris nostri similitudinem redire conamur. Nam dum quietem mentis ira diverberat, dilaniatam quodammodo scissamque perturbat, ut sibimetipsi non congruat, ac formam intimæ similitudinis velut aqua fluctuante confundat; et dum cor fluidum iracundia permovet, tanquam undæ fluctuantis imago propriæ origini non respondet. Per iram denique sapientia perditur, ut quid, quo ordine agendum sit, ignoretur. Unde scriptum est: « Ira in sinu stulti requiescit (*Eccle. VII*). » De qua alibi legitur: « Ira perdit etiam prudentes; » quia videlicet confusus animus, etiamsi valeat quid subtiliter intelligere, lethalis vitii mole depressus non valet explere. Porro autem qui consuevit frequenter irasci, justitiam nunquam poterit operari. Mentiri me fortasse quis diceret, si apostolus in epistola non scripsisset: « Ira viri justitiam Dei non operatur (*Jac. I*). » Nam dum perturbata mens iudicium suæ rationis exasperat, non quod Deus præcipit, sed quod furor suggerit rectum putat.

Quanta sane sit iracundiæ bestis, in hoc patenter exprimitur, cum nobis iracundi hominis societas prohibetur; et quasi per antiquæ scripturæ sententiam quadam jam, ut ita fatear, excommunicatione percussitur, dum a proximorum suorum contubernio reparatur. Ait enim Salomon: « Noli esse assiduus cum homine iracundo, ne discas semitas ejus, et sumas scandalum animæ tuæ (*Prov. XXI*). » Et iterum: « Melius est, inquit, sedere in angulo domus, quam cum muliere litigiosa et in domo communi (*Prov. XXI*). » Unde **674** qui se ex humana ratione non temperat, necesse est ut solus bestialiter vivat. Per iram sanè concordia rumpitur, unde cohabitantium sæpe societas violatur. Sicut scriptum est: « Vir animosus parit rixas, et vir iracundus effodit peccata (*Prov. XXIX*). » Peccata nempe iracundus perhibetur effodere, quia malos etiam, quos ad furoris insaniam provocat, cogit ut deteriores per impatientiam fiant.

CAPUT III.

Quod irā Spiritum sanctum excludat.

Per iram præterea lux veritatis amittitur, et obtenebratæ mentis obtutibus inoccidui solis radius occultatur. Unde dicit Apostolus: « Sol non occidat super iracundiam vestram (*Ephes. IV*). » Nam cum iracundia menti confusionis tenebras incutit, huic Deus illico radium suæ cognitionis abscondit. Per iram certe sancti Spiritus splendor excluditur, cujus scilicet habitaculum fieri mens improba non meretur. Unde per prophetam dicitur: « Super quem requie-

scet spiritus meus, nisi super humilem et quietum, et trementem sermones meos? » (*Isai. LXVI*.) Nam cum humilem dixit, quietum consequenter addidit, quia dum ira menti quietem simul et humilitatem subtrahit, suam sancto Spiritui protinus habitationem claudit; dumque se per furoris insaniam elevat, ne ad se Spiritus sanctus introeat, semetipsum mens velut obscuratis foribus damnat. Et sciendum quod ira sæpe tranquillitatis mentis colorem, superficiem quietis obtendit, dum in furoris indignationem aperte non prosilit: sed interim, dum intra mentem velut in clibano vehementius æstuat, licet extrinsecus taceat, clamoras intra forum conscientiae voces format. Unde per Salomonem dicitur: « Præstolatio impiorum furor (*Prov. XI*). » Et Sapiens quidam ait: « Cogitationes iracundi vipereæ sunt generationes, mentem comedunt matrem suam. » Tradunt autem physici quod animam hominis tripartita sit. Est enim, ut aiunt, rationalis, irascibilis, concupiscibilis.

Non ergo sine magno labore compescitur, quæ non per accidens oritur, sed naturaliter insita perhibetur. Verumtamen adversus hoc vitium, sicut nec adversus concupiscentiam, nequaquam debemus desperare victoriam. Natura quippe nostra, cui scilicet ista dicuntur originaliter insita, ex primi quidem parentis est transgressione corrupta, sed ad statum incolumitatis pristinae per nostri Redemptoris est gratiam reformata. Et licet lex carnis cum spiritu lege confligat, facile mens nostra vetustatis suæ tenebras superat, si in eo quem renovata concepit vigore cœlestis gratiæ perseverat. Unde dicit Apostolus: « Lex enim spiritus vitæ in Christo Jesu liberavit me a lege peccati et mortis (*Rom. VII*); » ubi mox additur: « Nam quod impossibile erat legi, in quo infirmabatur per carnem: Deus Filium suum misit in similitudinem carnis peccati, et de peccato damnavit peccatum in carne, ut justificatio legis impleretur in nobis (*Ibid.*). » Porro si ira vel concupiscentia, quæ nobis dicuntur naturaliter insitæ, per vigorem spiritus superari non possent, nequaquam idem prædicator **675** egregius impossibilia præcepisset. Ait enim: « Nunc autem deponite et vos omnia, iram, indignationem (*Coloss. III*). » Ad Ephesios quoque: « Omnis, inquit, amaritudo, et ira, et indignatio, et clamor, et blasphemia tollatur a vobis cum omni malitia (*Ephes. IV*). » De concupiscentia vero superfluum est exempla proponere, quam et lex antiqua vetat, et omnis sacrarum Scripturarum censura condemnat.

Superari ergo per divinam gratiam possunt quæ superari per divina mandata jubentur. Quid igitur ira deterius, quæ nimirum de felle antiqui draconis evomitur, et ut re vera lethale virus in furiosi cuiuspiam corde grassatur? « Ira », siquidem, sicut scriptum est, « dæmonium habet (*I Reg. XVII*). » Quod etiam experimento dignoscimus, si Saul irascentis historiam per ordinem perpendamus. Ait enim Scriptura: « Quia cum mulieres Israelitarum

ludentes in sistris, et letitiæ tympanis canerent, percussit Saul mille, et David decem millia; iratus est Saul nimis, et displicuit in oculis ejus iste sermo. Deinde subinfert: « Post diem autem alterum invasit spiritus Dei malus Saul, et prophetabat in medio domus suæ (I Reg. XVIII). » Ecce liquido videmus quod scriptum legimus, iram scilicet habere dæmonium. In Saul enim cor ira præcessit, et mox nequitiae spiritum introduxit: dehinc abreptitium suum in zelum vesani furoris accendit, ac ad perimendum David, quem sanctus inhabitabat Spiritus, incitavit. Nam, teste Scriptura: « Tenebat Saul lanceam et misit eam, putans quod configere posset David cum pariete (Ibid.). » Fremebat enim in vasculo suo auctor iracundiæ spiritus, eumque adversus innocentem feralis invidiæ facibus inflammabat.

CAPUT IV.

Exemplum presbyteri propter iracundiam diabolo mancipati.

Cui propemodum consimile quid in Urbinati territorio jam fere a decennio contigit, quod ad nostram profecto notitiam, ipsa potius rei præsentia quam fama vulgante, pervenit. Advesperascente quippe jam die, in duorum quorundam presbyterorum cordibus sol innocidus occidebat, eosque adversum se mutuis injuriarum jurgiorumque conviciis auctor discordiæ spiritus accendebat. Cumque presbyter compresbyterum probrosis contumeliarum irrisionibus laceraret, et alter alterum multo mordacitatis sale maledictorumque relationibus conspersisset, unus eorum minaciter intonans, et dentibus stridens, correpta lancea iter arripuit, atque ad domum suam longius constitutam, furibundis properare gressibus cœpit. Sed cum illum jam superveniens caligo noctis obnuberet, cor etiam interiores tenebræ perniciosius possiderent, ecce quinque nigri equites cum caballis æque nigrantibus obviant, eique is qui major inter eos videbatur insultat: Sæpe, inquit, institi, ut te mihi subderes, ut in clientellam meorum contubernaliū devenires.

Toties itaque subterfugiens, jam non poteris jugum meæ ditionis evadere. Videbatur enim nobilis quidam vir esse, Romanus nomine, 676 qui frequenter eum sollicitaverat, ut sibi subditus fieret. Presbyter itaque nimii terroris horrore percussus, ad præcipientis imperium manus utrasque complosit, atque illius manus deditiorum more deosculans, se velut in herilis fidei tuitione commisit. Cui videlicet rei congruit quod Salomon ait: « Manus in manu non erit innocens malus (Prov. xi). » Quem protinus ille percunctans: Scis, inquit, qui sim? Ille præsto respondens ait: Nonne tu es dominus meus Romanus? At ille: Absit, absit; sed ego sum, inquit, diabolus, cui tu nunc commissus es, et individua deinceps societate constrictus.

Sta igitur in fide, et serva quod pollicitus es; et post hujusmodi verba vel gesta præsto disparuit. Tunc ille tremefactus, confusus atque perterritus, ad domum non sine magno trepidationis horrore

pervenit: paulo post ad episcopum suum sanctæ memoriæ, Teuzonem nomine, me quoque præsentem, poenitiæ flagitator accessit. Cui mox sacerdotalis officio dignitatis adempto, cum æstivum tunc cauma fervesceret, et secundarum messium tempus instaret, juxta carinæ (f. canonum) regulam, inclusionem custodiæ carceralis indiximus: annorum poenitentiam competenti moderatione præfiximus: atque ut in spem certæ recuperationis absque dubio convalesceret, adhortati omnes sumus. In quo nimirum facto manifeste perpenditur, quoniam iracundus dum zelo immoderati furoris accenditur, juxta Scripturæ testimonium, a dæmonio possidetur. Nunquid enim iracundus dæmonio vexante non agitur, qui nonnunquam ad plectendam cujuslibet non lædentis, quin potius sibimet obsequentis, innocentiam permovetur? Ultro enim dum libero mentis judicio caret, erga res etiam insensibiles vindictam ultoriæ animadversionis exercet. Quod utique Cyrus rex Persidis egisse deprehenditur, sicut Herodotus antiquæ scriptor historiæ profitetur. Qui dum militum vallatus agminibus, Gnydem fluvium transvadaret, unus regionum equitum candore formaque præcellens, dum per rapacem alveum, ubi offensi vado vortices attolebantur, ingreditur, undarum procellis præcipitanter irruentibus, naufragus absorbetur. Tunc rex ira permotus, ulcisci in animum statuit, contestans eum qui præclarum voraverat equitem, ita permeabilem relinquendum, ut vix aliquando posset attingere genua seminarum. Annum igitur, ut conjicitur, totum in hoc ridiculoso labore perpetuat, ac reum majestatis fluvium dum multis utrinque fossis aperuit, quasi totidem per latera vulneribus sauciavit: per quadringentos scilicet et sexaginta rivulos aquas fluminis subdivisit; sic, sic velut inimici sui sanguinem perfluere compulit, et divitem venam, in quam tyrannus infremuit, paupertate multavit.

CAPUT V.

Quod ira hominem reddit amentem.

Cernis itaque, qualiter ira reddit amentem, quæ dum exsequitur quod impatientia suggerit, semetipsam ridentibus pabulum subsannationis 677 exponit. Per omne quippe vitium quod ab hominibus perpetratur, diversis utique modis misero cordi veternosi hostis virus infunditur. In iracundiæ vero peste, tota sua viscera serpens concutit, omnem fellis amaritudinem evomens fundit; adeo ut prudentem mentis expertem, rationabilem furiosum, callentem ingenio reddat insanum. Alienat enim miseros, et velut abreptitios insanire compellit. Quod sane licet omnibus Christianis sit omnino prohibitum, permaxime tamen sacerdotibus est cavendum. Nam cum veritas cunctis fidelibus in commune præcipiat, ut dissidens quisque munus suum ante altare deserat, nec illud antequam læso fratri reconcilietur, offerre præsumat (Matth. v), quanto propensius id agendum est sacerdoti, qui videlicet non metalli pondus, non corruptibilem margaritam, non certe manipulos segetum, sed vitalis eucha-

ristiæ oblaturus est sacramentum! Et cum illa singularis hostia pro inimicis principio sit oblata, Apostolo testante qui ait: « Cum inimici essemus, reconciliati sumus Deo per mortem filii ejus (Rom. v); » qua mente sacerdos ad tam terribile sacramentum, qua temeritatis audacia mensæ cœlestis præsumit adire convivium, si dum reconciliationis mysterium celebrat, fratri suo reconciliari contemnat? Inimicus offert hostiam, quæ inimicitias solvit, ad mysterium pacis impacatus accedit; cum majus sit sacrificium peccanti dimittere quam laudis hostias immolare; et placabilius sit Deo bonæ voluntatis holocaustum quam exterioris victimæ sacramentum.

Unde non otiosum credimus si his verbis inseritur quod celebri a nonnullis relatione vulgatur. Vir quidam, ut dicitur, potentior se hominem interfecit, a cujus etiam filio, more sæculi, non legibus Evangelii, multas bellorum molestias pertulit: paterni scilicet ultor interitus, et strages anhelabat hominum, et frequentium reportabat manubias rapinarum. Inter has igitur homicida deprehensus angustias, imperiale decrevit adire vestigium, si quod forte tot calamitatibus posset reperire solatium. Quo comperto, paterni sanguinis ultor insequitur, eumque, sive ut tribunalium lege constringat, sive ut repente gladiis opprimat, impiger comitatur. In Teutonicis vero partibus tunc imperator agebat.

Cum itaque procedens modeste, quasi securus incederet, subsequens autem celerius properaret, tandem contigit ut sibimet invicem propinquantes, in mutuos uterque ducerentur aspectus. Sed cum is qui homicidii reus erat, vix quatuor vel quinque comitum fulciretur auxilio; interfecti vero filius triginta ferme cingeretur obsequiis armatorum, quaternionem suum cohortatur ut fugiat. Ille se conspiciens de persequentium manibus avolare non posse, animæ patrociniū petiit, ad humilitatis umbraculum confugium fecit. Projectis igitur armis, brachiis etiam in modum crucis extensis, solo prosternitur, et vel miserentium veniam, vel ictus ferientium præstolatur. At ille jam victor ad reverentiam crucis manum reprimendo compescuit, ultro etiam ne ab aliquo feriretur inhibuit: postremo pacem integram faciens, ad honorem sanctæ vivificæ crucis, **678** non modo vitam, sed et paternæ necis donavit offensam.

Hac igitur insigni peracta victoria, quam scilicet non tam alterius quam sui, et, ut ita fatear, non tam hostis quam proprii cordis victor extiterat, ad regis curiam, quia non procul erat, accessit: sed mox ut ecclesiam oraturus ingreditur, res mira nimiumque stupenda, Salvatoris imago, quæ in cruce videtur expressa, tribus eum vicibus inclinato capite visa est salutare. O quam gloriosum et insigne præconium, ut ab auctore misericordiæ mereretur reverenter accipi, qui propter ejus reverentiam omiserat vindicari; et ab eo recipere salvationis honorem, pro quo salutem contrariam postposuit ultionem. Quod protinus imperator audiens, honorifica eum et affectuosa, prout decebat, affabilitate suscepit, et

A copiosa munerum liberalitate ditavit. O si vir ille sacerdotalis ordinis officio fungeretur, quam confidenter ad offerendum Deo munus potuisset accedere! Quo contra, quisquis in corde iræ vel odii confusiones agglomerat, et tempus ultoriæ retributionis expectat, quam perniciose, quam noxiæ sacræ altaribus appropinquat! Hominibus quippe vertitur in incendium, quod ad refrigerii provisum est augmentum.

CAPUT VI.

Prodigium quod contigit presbytero Salernitano missam celebranti.

Unde fortasse contigit quod cuidam suo presbytero venerabilis Alfano Salernitanus archiepiscopus nuper evenisse perhibuit: qui nimirum presbyter ad cumulandos pecuniæ quæstus non mediocriter a vitiis et fenorum captabat usuras, et de cætero carnali conversatione vivebat. Hic aliquando dum missarum celebraret officium, inter ipsam Domini corporis fractionem, tres repente favillæ ignis ex ipso cœlesti sacramento prodeuntes emicuerunt, et in pectus sacrificantis terribiliter impegerunt: quod nimirum quid esse potuerit subtiliter inquirentis prudentia judicabit.

Illud etiam silentio prætereundum esse non arbitror, quod idem Salernitanæ rector Ecclesiæ, et religiosissimus, ac veracissimus Casinensis monasterii abbas Desiderius, uno mihi, ut ita loquar, ore dixerunt; quoniam episcopus, cujus me ad præsens vocabulum fugit, dum in quodam castro consecraturus esset Ecclesiam, ab eo qui Beneventanæ tunc erat electus Ecclesiæ, beati Barbaei confessoris reliquias petiit. Qui nimirum fraternis acquiescens votis, sacræ mundissimæ bustiæ reliquias intulit, sigillum competenter expressit, et statuto die per fidelem quemdam monachum arcana petenti dona transmisit. Sed mox ut soluto sigillo capsidile recluditur, inane prorsus et vacuum reperitur. Miratur gerulus deesse reliquias, quas credebat inclusas; dolet episcopus a spei suæ se suspensione frustratum; verumtamen, ingruente proposito, dedicatur ecclesia. Redit nuntius, vacuum, ut credebat, capsidile reportans. Sed ecce, dum graditur, sentit quod intra bustiam aliquid agitatur: mox aperit vasculum, **679** totum venerabilium reliquiarum, sicut allaturus acceperat, inesse reperit sacramentum; post paululum vero et præfata ecclesia est omnino destructa, et totum nihilominus castrum in quo fuerat constituta: quod sane an ex merito sacerdotis evenerit, an quolibet alio divino iudicio, nobis ad liquidum patere non potuit.

CAPUT VII.

Votum solvere contemnens infeliciter perit.

Illud etiam nunc ad memoriam redit, quod præfatus Salernitanus archiepiscopus cuidam ex suis civibus evenisse perhibuit. In maris denique tempestate deprehensus, futurum se monachum affectuosa sponsione devovit: sed naufragio erutus, votum solvere vitæ hujus amore contempsit. Expleto vero anno, ipso die quo votum Domino suæ conser-

vationis obtulerat, Kalendis scilicet Januarii, dum hinc inde discurreret, cum ludentibus et cachinantibus pueris choros duceret, et frivola quaedam ac scurrilia verba noaret [f. boaret], subito lapis de tecto super eum cecidit, et obrivit. Sic infelix ille, qui mundum deserere contempsit ultroneus, amisit invitus; et fallacem carnis dulcedinem perdidit, qui amando carnem mentitus est veritati.

Huic itaque contigit quod scriptum est: « Ante ruinam exaltatur cor (*Prov. xviii*). » Et illud Apostoli: « Horribile est incidere in manus Dei viventis (*Hebr. x*): » Quod si ira Dei viventis cunctis peccantibus est timenda, illi certe est obnixius ac terribilius formidanda, qui laborat impatientiæ vitio. Qui dum in pectore suo stomachantis animi turbinem versat, motum divini furoris in se per suam iracundiam provocat. Quid enim justius quam ut ira mereatur iram? vindicta pariat alterutram tatione vindictam? Unde vir sapiens ait: « Qui vindicari vult, a Deo inveniet vindictam, et peccata illius servans reservabit (*Eccli. xviii*). » Quo contra salubriter admonet, dicens: « Relinque proximo tuo nocenti te, ut tunc deprecanti tibi peccata solvantur (*Ibid.*): » ubi mox quasi argumentando subjungit: « Homo homini servat iram, et a Deo quærit medellam? In hominem similem sibi non habet misericordiam, et de peccatis suis deprecatur? » (*Ibid.*) Adhuc etiam velut indignando subinfert: « Ipse dum carosit, reservat iram, et propitiationem petit a Deo? » (*Ibid.*) Et tanquam pro iracundo fusa oratio exaudiri non valeat, donec in iracundia perseverat, convenienter adjecit: « Quis exorabit pro delictis illius? » (*Ibid.*)

Et quia cum ante oculos nostros mors celerius ventura reducit, protinus iracundiæ tumor necesse est reprimatur, apte subnectit: « Memento novissimorum, et desine ininiciari; memore timorem Domini, et non irascaris proximo (*Ibid.*): » Reprimatur igitur iracundiæ furor in corde, ut nunquam prorumpere possit in vocem. Sicut et in Ecclesiaste dicitur: « Aufer iram de corde tuo, et amove malitiam a carne tua (*Eccle. xi*). » Iræ quippe tanquam rapaci atque præcipiti cuidam fluvio, Dominus trium obstaculorum sufflamen opposuit. In quibus utique furoris impetum disciplinæ loro cohibendum esse mandavit. **680** Primum scilicet in corde, secundum in gutture, postremam oppositionis metam præfixit in voce: « Omnis, inquit, qui irascitur fratri suo, reus erit iudicio; » hic opposuit obicem cordis: « Qui autem dixerit racha, reus erit concilio; » ecce obstaculum gutturis: « Qui autem fatue, reus erit gehennæ ignis (*Matth. v*); » ecce obstaculum vocis. Hæ sunt igitur oppositiones, et quasi quaedam crates, et rudera cœlestis imperii, quibus iracundiæ ac furoris impetus premitur; et ne quasi rapax fluvius obviantia quæque subvertat, sub disciplinæ rationalis iudicio cohibetur. Sit ergo mens nostra non quasi vitrum, quod ad primum percussio-

is ictum impatiens frangitur, sed pretiosi potius vena metalli, quæ sub mallei contusione purgatur. Esset plane vitrum cunctis metallorum fulgoribus longe præstantius, si primis ictibus præsto non cederet, si natiyi soliditate roboris percussiois injuriam toleraret. Sed quia cilius frangitur, inter cæteras metallorum species suppar et contemptibilis judicatur. Vitrum scilicet ex arena fit per humanæ artis industriam, ideoque compellitur ingentis fragilitatis servare naturam.

CAPUT VIII.

Vitri condendi egregius artifex quod a Tiberio inv. præmium reportaverit.

Verumtamen tradit historia, quia faber quidam sub Tiberio Cæsare tale quoddam excogitaverit temperamentum, quo vitrum ductile fieret atque flexibile, et juxta naturam cujusque metalli, ad ferientis ictum infractum ac solidum permaneret. Qui dum aulæ regiæ foribus fuisset admissus, porrexit imperatori phialam, hoc, quod excogitaverat, artificio temperatam. Quam rex indignatus subito projecit in pavementum: quæ nimirum phiala nullatenus est confracta, sed ad similitudinem vasis ænei vel argentei reperta est ex quodam latere complicata. Faber autem protinus phialam de pavimento levavit, vasculum de sinu protulit, et vas non scissura collisum, sed oblique retortum, metalli more correxit. Hoc facto Cæsar admiratus, dixit artifice: Estne quisquam alius præter te, qui hanc vitrorum sciat efficere condituram? Jurat faber neminem esse super terram præter se solum, qui hujus artis comprehendat ingenium. Quo Cæsar audito, præcepit cum protinus decollari; nimirum reputans, quia si hujus artis exquisita subtilitas in communem hominum notitiam deveniret, aurum conspueretur ut lutum, omniumque vilesceret species metallorum: et revera si tam fragilis vitro natura deesset, videlicet ut ductilis effecta, ictus ferientis admitteret, cujus unquam metalli fulgor perspicaciam vitreæ claritatis æquaret? Ut igitur ad propositum revertamur, sicut vitrum fragilis natura depretiat et soliditatis robur cætera metalla commendat; ita per iracundiã tota virtutum structura collabatur, et per imperialis patientiæ majestatem nitentium gemmarum splendore coruscum Deo in nobis habitaculum fabricatur. Sicut enim illa virtutes eradicat, sic ista congerminat.

681 CAPUT IX.

Beatus Petrus Damianus ad iracundiam pronus quomodo moderetur.

Porro autem et me, qui hæc utcumque conscribo, naturalis iracundiæ conspersio stimulat, ac sæpe levissimã quælibet offensio concussa meæ quietis arcana perturbat; ut in me plerumque, quod vix est acu vel spina leviter punctum, phalarico telo mihi videatur esse perfossum. Levem virgam iudico tauream, tolerans colaphum suspiro plumbatam. Sed hæc intrinsecus, quantum vero ad opus, dicat ira quod vult, frendeat, fremat, dentibus strideat: in omnibus his quæ mihi interius suggerit, in quantum negare potuero, meum extrinsecus adiutorium non

habebit : licet inflata turgeat, suffilet, furiat, sæviat, A intumescat, ego sibi membra mea non dabo, ut per ea quasi per arma quod conatur efficiat. « Nolite, inquit Apostolus, exhibere membra vestra arma iniquitatis peccato (Rom. vi). » Non enim illi do manum meam, ut per eam inflata percutiat vel aliquid rapiat. Non linguam, non labia moveo, ut per ea sui fellis amaritudinem fundat.

Dum ego itaque sævienti iræ penitus hæc auxilia denego, necesse est ut mox velut sine pabulo flamma flaccet, aut prorsus intereat, aut tanquam ventus inoffenso acie inaniter transeat, dum obstaculum deest in quod præcipitanter impingat. In semetipsam scilicet infracta reliditur, dum materia fomitis, in qua se valeat exercere, frustratur. Hoc enim respondeo iræ, quod titillant luxuriæ. Aliquando me libido B succendit, inflammat, viscera concutit, genitalia subrigit; sed in his omnibus faciat ipsa suis viribus contenta, quod potest; nam meæ cooperationis auxilium habere non potest. Clamat iracundiæ furor, audio; æstuat libidinis ardor, sentio; sed nec illis clamoribus auxilii manum porriquo, nec istis furentibus flammis pabuli fomitem subministro; illis opem ulciscendo non fero, illis per effectum libidinis non insufflo. Hoc itaque modo necesse est ut iræ furor inaniter evolet ac deficiat, et ardor libidinis sese, dum materiæ fomes non ministratur, extinguat. Naturam quippe possum ex ratione compescere,

non omnino delere : possum lenire, non prorsus extinguere. Faciat in me unusquisque quod vult, mihi necesse est intra memetipsum patientiam quærere, nec debeo fructum ex alienæ virtutis mercede sperare. Nam ubi desunt bella quæ provocent, non offertur victoria quæ coronetur. Incassum clypei tegmen opponitur, ubi jaculi vel mucronis acies non vibratur. Si flamma fornacis emoritur, metalli puritas non probatur; ita me non aliena mansuetudo faciet patientem, sed intra me debent erigi propugnacula turrium, quæ procul abjiciant ac propellant ingruentium turbines jaculorum.

Hæc tibi, venerabilis Pater, imperite dictavi, non ut te doceam, quis es, auctore Deo, doctor Ecclesiæ; sed ut turbulentis mihi que similibus possem sub allocutionis tuæ occasione prodesse. Nec tamen vereor ne sancta prudentia tua moleste ferat, si quid sibi junior quisque suggerere cum humilitate præsumat, cum non ignoret hominibus prophetica Dominum voce dixisse : « Venite et arguite me (Isai. i). » Et Moysen Domini Symmystem ex Jethro, gentilis videlicet hominis, ore patienter audivisse : « Stulto labore consumeris (Exod. xxxviii). »

Omnipotens Deus, qui te, venerande vir, nobis incolumem reddidit, et vitiorum omnium te faciat evitare squalorem, et tanquam ex cocto per ignem vasculo suo spiritualium virtutum ingerat claritatem.

Sit nomen Domini benedictum.

683 684 OPUSCULUM QUADRAGESIMUM PRIMUM.

DE TEMPORE CELEBRANDI NUPTIAS.

ARGUMENTUM. — Totus est in consulandis quibusdam qui asserere non erubescabant nuptias tempore quadragesimalis jejunii contractas, dummodo copula non intercedat, validas esse, et ideo non debere dissolvi. Ostendit igitur nuptias consensu, non concubitu, contractari.

Domnis V. et P., religiosi Faventinæ Ecclesiæ clericis, PETRUS peccator monachus fraternæ charitatis obsequium.

CAPUT PRIMUM.

Tempus celebrandi nuptias ex sacris canonibus.

Conquesta est mihi vestra fraternitas, quod quidam ecclesiasticæ disciplinæ ordinem confundentes, et juxta prophetam, Deum ponentes post corpus suum (Ezech. i), quadragesimali jejunio matrimonium contrahunt; sed ut canonum sententiam subterfugiant, uxore ducta et celebratis nuptiis, solum concubitum defuisse contendunt. Accedit adhuc vestræ querelæ, quod gravius est, quia nonnulli, qui specietenus spirituales videntur, et Scripturarum sibi scientiam vindicant, illos excusare nituntur. Nam cum canonum decernat auctoritas ut quicunque a Septuagesima usque ad octavas Paschæ, tribusque hebdomadibus ante festivitatem sancti Joannis, ab Adventu quoque Domini usque post Epiphaniam, nuptias celebraverint, separentur; illi in solo nuptiali concubitu nuptialia jura constituunt, eosque

perhibent dividi non debere, qui dilato duntaxat carnali commercio, prædictis temporibus fœderantur. C Quod nimirum quam absurdum, quamque sit frivolum, quisquis utcumque sacri eloquii limen terit, facile deprehendit. Si enim jure in concubitu constare nuptiæ perhibentur, quid est quod sacri canones prohibent ut absque publicis nuptiis nunquam matrimonium copuletur? Nunquid hoc volunt, ut vir uxori publice misceatur? Cumque hoc adeo sit inhonestum et pudore plenissimum, ut in totius humani generis tam prolixis ætatibus nemo unquam præter duos homines id attentasse legatur, Paridem videlicet, et quemdam philosophum; quomodo fieri canonica censura præcipit quod effrænata quoque luxuria gentilis populi turpissimum judicavit? Porro si nuptiarum celebritas in solo carnali commercio constituitur, quid est quod secundas contrahere nuptias viduata quoque persona permittitur; a tertiis vero vel quartis auctoritate canonica prohibetur? Nunquid postquam vir uxori secunda vice conjungitur, jam redire ad torum suum ulterius, quod omni-